

Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej
Katedra Rysunku, Malarstwa, Rzeźby i Sztuk Wizualnych
dziedzina: sztuki plastyczne
dyscyplina: sztuki piękne

RECENZJA

dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej
Pani dr Edyty Sobieraj
w związku ze wszczęciem przez Radę Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie
postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk plastycznych
w dyscyplinie sztuki piękne

ZLECENIODAWCA RECENZJI

Uczelnia: Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie

W związku z wszczętym w dniu 18 kwietnia 2019 r. postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego dla Pani doktor Edyty Sobieraj w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów, dnia 4 września 2019 r. nr BCK - VII - L - 9295/19 powołała komisję habilitacyjną, powierzając mi funkcję recenzenta w rzeczonym postępowaniu habilitacyjnym. Do zlecenia została dołączona dokumentacja postępowania, złożona przez Habilitantkę, w wersji papierowej i elektronicznej.

1. Dokumenty do postępowania habilitacyjnego, w tym: wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, kwestionariusz osobowy, poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora.
2. Dokumentacja w formie pisemnej i elektronicznej (plyta CD) zawierająca:
 - Autoreferat z opisem osiągnięcia artystycznego w j. polskim i j. angielskim
 - Zrealizowane osiągnięcie artystyczne z dokumentacją publicznej prezentacji dzieła w formie fotograficznej
 - Wykaz dorobku artystycznego wraz z dokumentacją wystaw i katalogów
 - Wykaz dorobku dydaktycznego, naukowego, publikacji oraz działalności organizacyjnej

OGÓLNE INFORMACJE O HABILITANCIE

Edyta Sobieraj urodziła się w 1966 roku w Warszawie. W 1985 roku zdała egzaminy wstępne na Wydział Wychowania Plastycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej) w Krakowie, gdzie studiowała 2 lata. W roku 1990 zdała egzaminy wstępne na Wydział Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, gdzie studiowała w latach 1990 - 1995 w Pracowni Malarstwa prof. Jana Szancenbacha. W 1995 roku obroniła dyplom z wyróżnieniem w tejże pracowni. Od 1997 roku rozpoczęła pracę na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie na stanowisku asystenta w Pracowni Malarstwa I roku, prof. Adama Brinckena. Od października 1998 roku pełniła funkcję asystenta w IV Pracowni Malarstwa prowadzonej przez prof. Adama Brinckena, kształcącej studentów Wydziału Malarstwa od II do V roku studiów. W roku 2009 obroniła doktorat na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Od 2011 roku zatrudniona jest na stanowisku adiunkta w Pracowni Malarstwa prof. Adama Brinckena, na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Od czasu ukończenia studiów w roku 1995 Pani Edyta Sobieraj czynnie zajmuje się malarstwem, rysunkiem, litografią, łącząc pracę artystyczną z pracą zawodową na macierzystej uczelni. Jest autorką 29 wystaw indywidualnych, brała udział w 62 wystawach zbiorowych. Swoje prace eksponowała między innymi we Włoszech, w Niemczech, Austrii, Belgii, Francji, Grecji oraz wielokrotnie w Norwegii i Polsce. Jest laureatką wielu nagród i wyróżnień, stypendystką Ministra Kultury i Sztuki, jej prace znajdują się w zbiorach prywatnych oraz państwowych w kraju i za granicą, między innymi w zbiorach Królowej Norwegii Sonji, Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i innych kolekcjach.

Habilitantka jest laureatką następujących stypendiów i nagród:

- 1993 - West trifft Ost, stypendium w pracowni grafiki/Landshut, Niemcy
- 1994 - III Nagroda, Pejzaż w malarstwie współczesnym, Pałac Sztuki/Kraków
- 1995 - I Nagroda, Pejzaż w malarstwie współczesnym, Pałac Sztuki/Kraków
- 1996 - Grand Prix, VI Ogólnopolski Przegląd Malarstwa Młodych,
Państwowa Galeria Sztuki/Legnica
 - II Nagroda, Konfrontacje Najmłodszych Artystów Krakowa
Myślenicki Ośrodek Kultury/Myślenice
- 1997 - Wyróżnienie, Bielska Jesień, BWA/Bielsko-Biała
- 1998 - II Nagroda, XVII Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego
Zamek Książąt Pomorskich/Szczecin
 - Grand Prix - Dzieło Roku, Egeria '98, BWA/Ostrów Wielkopolski
 - Stypendium Ministra Kultury i Sztuki
- 1999 - Wyróżnienie, Konkurs im. E. Gepperta, BWA/Wrocław

Kandydatka posiadając odpowiedni dorobek twórczy, zgromadzony po uzyskaniu stopnia doktora sztuki, podjęła starania o wszczęcie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne. Chcę również odnotować, że Habilitantka przedłożyła wszystkie wymagane przepisami dokumenty i materiały przedstawiające Jej osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne oraz dokonania w zakresie działań organizacyjnych i popularyzujących sztukę.

OCENA AUTOREFERATU I WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO (DZIEŁA HABILITACYJNEGO, OCENA OSIĄGNIĘĆ TWÓRCZYCH KANDYDATA)

Autoreferat Pani doktor Edyty Sobieraj spełnia swoją rolę zarówno od strony merytorycznej jak i formalnej. Jest czytelną, zintegrowaną, wyczerpującą pracą, rzeczowym tekstem napisanym w dojrzały i niebanalny sposób. Opracowanie stanowi również wyczerpujące wyjaśnienie zagadnień związanych z Jej twórczością, Habilitantka w zrozumiały i interesujący sposób omawia intencje, które stanowią podstawę Jej działania w zakresie sztuki i analizuje poszczególne wątki inspiracyjne oraz wskazuje zakres i kierunek swoich poszukiwań twórczych, wyznając przy tym, że twórczość stanowi formę kontemplacji świata, a aktywność artystyczna służy zarówno poznawaniu świata jak i procesom samopoznawczym.

Habilitantka przedstawia do oceny:

OSIĄGNIĘCIE ARTYSTYCZNE

na podstawie art. 16 ust. 2 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 ze zm.) w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1669).

to jest:

Cykl 4 wystaw: „*Memorabilia*”, „*Zasłona*”, „*Przechowalnia*”, „*Q&A*”, gdzie zaprezentowała cykle prac malarskich (w technice olej na płótnie) oraz prace na papierze, powstałe w latach 2010 - 2018

w tym:

59 prac malarskich (olej na płótnie) oraz 39 prac na papierze prezentowanych na wystawach indywidualnych:

2014 - *Memorabilia*, Kunstverket Galleri/Oslo, Norwegia

2017 - *Zasłona*, Galeria Wspólna/Bydgoszcz

2018 - *Przechowalnia*, Miejska Galeria Sztuki/Częstochowa

2019 - *Q&A*, Galeria Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

Spis wskazanych prac:

Prace malarskie (olej na płótnie):

1. Wnętrze, 50 × 60, olej na płótnie, 2015
2. Oczekiwanie, 140 × 180, olej na płótnie, 2010

3. Bez tytułu, 130 × 130, olej na płótnie, 2013
4. List, 30 × 30, olej na płótnie, 2014
5. Memorabilia, 50 × 50, olej na płótnie, 2015
6. Czas się szybko starzeje, 140 × 130, olej na płótnie, 2015
7. 1013 km, 150 × 150, olej na płótnie, 2014
8. Popołudnie, 110 × 120, olej na płótnie, 2014
9. Podróż, 150 × 180, olej na płótnie, 2015
10. Bez tytułu, 60 × 60, olej na płótnie, 2014
11. Bez tytułu, 130 × 260, olej na płótnie, 2015
12. Bez tytułu, 10 × 30, olej na płótnie, 2018
13. Zasłona, 150 × 150, olej na płótnie, 2017
14. Zasłona, 150 × 170, olej na płótnie, 2016
15. Pokój z widokiem, 140 × 180, olej na płótnie, 2015
16. Bez tytułu, 50 × 50, olej na płótnie, 2015
17. Będąc tam, 150 × 170, olej na płótnie, 2013
18. Obecność, 150 × 170, olej na płótnie, 2015
19. Memorabilia, 60 × 60, olej na płótnie, 2015
20. Czas się szybko starzeje, 150 × 190, olej na płótnie, 2015
21. Bez tytułu, 10 × 10, olej na płótnie, 2018
22. Przechowalnia, 150 × 190, olej na płótnie, 2016
23. Przechowalnia, 150 × 170, olej na płótnie, 2017
24. Bez tytułu, 10 × 10, olej na płótnie, 2018
25. Obiekty, 60 × 60, olej na płótnie, 2015
26. Bez tytułu, 50 × 50, olej na płótnie, 2015
27. Jajko Velazqueza, 60 × 180, olej na płótnie, 2015
28. cykl Przedmiot, 5x (50 × 50), olej na płótnie, 2015
29. Bez tytułu, 140 × 130, olej na płótnie, 2015
30. Zasłona, 30 × 30, olej na płótnie, 2015
31. Bez tytułu, 140 × 150, olej na płótnie, 2017
32. Bez tytułu, 130 × 150, olej na płótnie, 2016
33. Bez tytułu, 40 × 50, olej na płótnie, 2016
34. Bez tytułu, 50 × 50, olej na płótnie, 2016
35. Pokój z widokiem, 100 × 100, olej na płótnie, 2016
36. Bez tytułu, 40 × 40, olej na płótnie, 2014
37. Bez tytułu, 3x (15 × 15,) olej na płótnie, 2018
38. Przechowalnia, 150 × 170, olej na płótnie, 2015
39. Bez tytułu, 30 × 24, olej na płótnie, 2018
40. Zasłona, 170 × 170, olej na płótnie, 2018
41. z cyklu Q&A, 100 × 130, olej na płótnie, 2017
42. Przechowalnia, 170 × 280, olej na płótnie, 2018
43. Bez tytułu, 50 × 50, olej na płótnie, 2014
44. Bez tytułu, 15 × 15, olej na płótnie, 2018
45. Bez tytułu, 10 × 10, olej na płótnie, 2018
46. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
47. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
48. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
49. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
50. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
51. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
52. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
53. Bez tytułu, 10 × 10, olej na płótnie, 2018
54. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018

55. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
56. Bez tytułu, 10 × 10 , olej na płótnie, 2018
57. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
58. Bez tytułu, 25 × 25, olej na płótnie, 2018
59. cykl Bez tytułu, 15x (20 × 30), olej na płótnie, 2018

Prace na papierze:

1. z cyklu Memorabilia, 39 × 37,5 ,collage, 2014
2. z cyklu Q&A, 17 × 17, collage, 2017
3. Bez tytułu, 49 × 50, collage, 2017
4. Bez tytułu, 22 × 18, collage, 2017
5. Bez tytułu, 28 × 24, collage, 2017
6. Bez tytułu, 28 × 24, collage, 2017
7. z cyklu Q&A, 61 × 70, collage, 2017
8. Kominy, 23 × 58, wosk, tempera, papier, 2016
9. Bez tytułu, 4x (14 × 14), akwarela, 2011
10. z cyklu Q&A, 64 × 70, wosk, tempera, papier, 2017
11. Bez tytułu, 28 × 25, wosk, tempera, papier, 2017
12. Bez tytułu, 32,5 × 45, wosk, tempera, papier, 2017
13. Bez tytułu, 18 × 17, wosk, tempera, papier, 2014
14. Bez tytułu, 29,5 × 20,5, collage, 2014
15. z cyklu Memorabilia, 50 × 46 , collage, 2014
16. z cyklu Memorabilia, 70 × 50, collage, 2014
17. z cyklu Memorabilia, 30,5 × 41,5, collage, 2014
18. z cyklu Memorabilia, 38,5 × 42, collage, 2014
19. z cyklu Memorabilia, 30 × 41,5, collage, 2014
20. z cyklu Memorabilia, 48 × 61, collage, 2014
21. z cyklu Memorabilia, 33 × 40,5 , collage, 2014
22. z cyklu Memorabilia, 29,5 × 42 , collage, 2014
23. z cyklu Memorabilia, 49,5 × 35,5, collage, 2014
24. Bez tytułu, 33 × 40, collage, 2017
25. z cyklu Q&A, 36 × 38, collage, 2017
26. Przechowalnia, 33 × 40 collage, 2017
27. Przechowalnia, 43,5 × 60,5, wosk, tempera, papier, 2017
28. Bez tytułu, 25 × 28, wosk, tempera, papier, 2017
29. Bez tytułu, 44 × 48,5, wosk, tempera, papier, 2017
30. z cyklu Q&A, 43 × 57, wosk, tempera, papier, 2017
31. z cyklu Memorabilia, 50 × 70, collage, 2014
32. Przechowalnia, 45 × 60, wosk, tempera, papier, 2017
33. z cyklu Memorabilia, 50 × 70, collage, 2014
34. z cyklu Memorabilia, 34,5 × 39,5, collage, 2014
35. Bez tytułu, 43 × 57, wosk, tempera, papier, 2017
36. z cyklu Memorabilia, 50 × 58, collage, 2014
37. Bez tytułu, 46 × 50, wosk, tempera, papier, 2017
38. z cyklu Q&A, 46 × 59, technika mieszana, 2017
39. Kominy, 24 × 65, wosk, tempera, papier, 2014

Kolejne odsłony opracowania podzielone są na części, którym Habilitantka przyporządkowuje określone treści związane z prezentacją tematycznie spójnych serii prac malarskich, zapraszając do odkrywania kolejnych obszarów podejmowanych przez nią problemów i treści.

Odsłaniam więc kolejne przesłony i odkrywam malarstwo powstałe z odbicia obrazów i odczuć, nawarstwiane procesem przemijania i ulotności zdarzeń. Odkrywam dychotomiczną naturę tych prac, obecność i pustkę, przemijanie i stałość, wdycham wirujące drobinki kurzu, zapach farb i potraw, mijam kolejne pokoje, gdzie otacza mnie bogactwo malarskiej przestrzeni i ascetyczna forma abstrakcyjnych przedstawień. Zestaw wybranych prac stanowiących dzieło habilitacyjne zróżnicowany jest pod względem formalnym. Na cykle malarskie składają się zarówno obrazy wykonane w technice olejnej jak i rysunki, kolaże, akwarele i litografie. Artystka nie tworzy skończonych i zamkniętych serii, a specyfika pracy w ramach procesu twórczego skłania ją do wielokrotnych powrotów, podejmowania już wcześniej realizowanych tematów, gdzie wybór środków wyrazu determinuje często wypowiedź zbliżając ją do abstrakcji. Różnorodne, nasycone treścią, bogate i rozbudowane w swej warstwie narracyjnej i warsztatowej prace, innym razem powściągliwe i ascetyczne, często w formie pośpiesznie kreślonych notacji malarskich, rysunkowych i kolażowych, tworzą intrygujący, emocjonalny zapis. Artystka obdarzona jest niezwykłą wrażliwością, wycuciem formy i materii, świadoma potrzeby panowania nad rzemiosłem malarskim, gdzie warsztat z jednej strony zakorzeniony jest w tradycji, z drugiej otwarty jest na współczesne wyzwania, na poszukiwanie autorskich, autonomicznych rozwiązań malarskich, prób przełożenia sensorycznych wrażeń na język plastycznej wypowiedzi. Dobór prac do wskazanego przez Habilitantkę osiągnięcia artystycznego tak odmiennych pod względem warsztatowym, nadaje całości prezentacji cech, które czynią go dynamicznym, emocjonalnym, ewoluującym i żywym zapisem. Głównym tematem wypowiedzi malarskich Artystki jest motyw przestrzeni widziany w kontekście problemu relacji pomiędzy pojęciami takimi jak: wewnątrz - zewnątrz, przedmiot-przestrzeń, kolor-materia-powierzchnia obrazu, obecność-pustka, przesłanianie-odkrywanie, a wreszcie geometria-metafizyka. Zarówno motyw przestrzeni jak i motyw przedmiotu stają się w malarstwie Habilitantki ciągle otwartym i niezgłębnym tematem o wielu tropach semantycznych. Malarstwo Edyty Sobieraj dalece kontemplacyjne, refleksyjne i zmysłowe jest poetycką opowieścią o życiu, o magii przedmiotów, które porzucone w nieładzie świadczą o czyjejś obecności, gdzie puste fotele, obrazy na ścianach, zasłony zastygłe w bezruchu i te poruszane wiatrem, otwarte i na wpół przymknięte drzwi, długie perspektywy w amfiladach pomieszczeń zdradzające

istnienie kolejnych wnętrz, budują urzekającą narrację. Scenograficzna, teatralna aura przenika przestrzenie tego malarstwa, tworząc sugestywny obraz wnętrza, gdzie wyczuwalna jest obecność i pustka zarazem, gdzie światło prześlizguje się za ledwie lub rozświetla płaszczyzny ścian i podłóg, gdzie nagle znika, aby pojawić się ponownie za kolejną przesłoną. W zbudowanym ze światła i koloru nastrojowym, nostalgicznym malarstwie samorefleksja sztuki i manifestacja artystycznego credo osiąga swoje apogeum. To również sugestia, a może deklaracja jak Artystka chciałaby być rozumiana poprzez obraz, jak zmagają się ona ze zrozumieniem samej siebie poprzez swoje malarstwo. Namalowane atelier jest więc świadectwem procesu poznawania zarówno siebie samej jak i świata w medium własnego działania - w malarstwie. Przeniesiona na płaszczyznę obrazu pracownia malarska jest więc obrazem szczególnym, ogniskującym w sobie aspekty autotematyczne o charakterze i znamionach programu i metamalarskie, gdzie następuje kondensacja znaczeń, które zawierają się w pytaniu o kondycję własnej twórczości. Atelier na obrazach Artystki jest miejscem nasyconym magią tworzenia, które z całą swoją gęstością stanowi impuls do malowania kolejnych obrazów. *„W odróżnieniu od domu mieszkalnego, dom - pracownia jest z jednej strony sceną, na której odbywa się akt twórczy, a z drugiej to przechowalnia, magazyn, czy też dom dla niezliczonej ilości obrazów, które tam powstają (...) To miejsce, które kojarzy się z intymnością (...) Tam przecież otwieramy tę część siebie, która normalnie jest niedostępna dla innych albo staje się dostępna przez sztukę. Tam wreszcie ewokuje się uczucia i emocje dalekie czasem od komfortowej sytuacji wypoczynku i rozluźnienia, z jakim kojarzony jest dom. Jest to miejsce, które często jest świadkiem stanów pełnych skrajności i napięć, nierzadko od euforii po rozpacz”.* Cytując dalej za Habilitantką *„W obszarze moich zainteresowań i poszukiwań w sztuce motyw wnętrza jawi się w wielu aspektach czy odsłonach. Próbuję przyjrzeć się wnętrzom jako miejscu związanym z historią człowieka, jego losem, przemijaniem (nie) obecnością. „Nie jest ono bowiem nigdy całkowicie puste, nawet jeśli zostało opuszczone”.* Interesujący jest pojawiający się w obrazach Edyty Sobieraj motyw „obrazu w obrazie” oraz motyw przedmiotu vanitas, które stanowią wyraźne nawiązania do tradycji malarstwa. Motyw ten w formie cytatu pojmowanego jako „obraz w obrazie” był często wykorzystywany w sztuce i pojawiał się w różnych kontekstach między innymi w twórczości XVII wiecznych malarzy holenderskich u Vermeer’a i Steen’a, w sztuce nowożytnej i XIX wiecznej. U należącego do grupy nabistów Maurice’a Denis’a, czy u Johanna Zoffany, cytat ten występuje w ich malarstwie, jako wyraz hołdu składanego mistrzom, w formie upamiętnienia ich dokonań. Cytat występował również w formie kopii hellenistycznych dzieł malarskich wmontowywanych w antyczne, rzymskie malowidła

ścienne, tworzące rozbudowane struktury fresków. Podobnie przedmioty we wspomnianym XVII wiecznym malarstwie holenderskim kryły w sobie konkretne treści, które poszerzały treść obrazu, zawierały morał lub przesłanie. U Steen'a akcesoria, a zwłaszcza obrazy wiszące na ścianach mają szczególne znaczenie niosąc przesłanie, natomiast u Vermeer'a znaczenia są mniej jednoznaczne, bardziej ulotne i niepełne. Obecnie, również nawiązania do sztuki innych artystów pojawiają się często w malarstwie współczesnym. Podejmowane przez Habilitantkę wątki i motywy rzeczy i przedmiotów vanitas, nawiązują niewątpliwie do tradycji malarstwa, gdzie o statucie cytatu decyduje związek semantyczny pomiędzy nim, a dziełem, w które został on wmontowany w sposób świadomy. Być może podobnie jak u wspomnianego Johanna Zoffany, gdzie turyści angielscy podziwiają dzieła zgromadzone w kolekcji Uffizi, Habilitantka również używa cytatu w kategoriach symbolu - obrazu z przeszłości, nie tak odległej wprawdzie, ale rozumianej w sensie godnego pamięci dokonania, gdzie przedmiot, czy obraz stanowią ślad obecności, działania, istnienia. *„Sztuka ma możliwość przywracania rzeczom ich znaczenia, przypomnienia ich niegdysiejszej świetności, przechowania - zachowania pamięci o nich, a tym samym o nas”*. Prace Edyty Sobieraj to wyrafinowane malarstwo, wypełnione subtelną poetyką, przejmująco ciche, a również mocne, budowane w oparciu o autonomiczną chłodną, innym razem ciepłą, indywidualnie dobraną do utworu malarskiego skalę kolorystyczną, bazujące na wielowątkowej analizie przestrzeni, w której Artystka pracuje i żyje. To wielopłaszczyznowa wiwisekcja wewnątrz naznaczonych obecnością, a pozbawionych tej obecności. Nowoczesny język wypowiedzi malarskiej odnosi się w oryginalny sposób do przeszłości, sytuując dokonania artystyczne Habilitantki w obszarze współczesnej sztuki, wolnym od potrzeby definiowania siebie i swojej twórczości w sposób szokujący i oparty na wymyślnej (często u innych artystów niedopracowanej) pod względem artystycznym i teoretycznym kreacji. Ewolucja formy malarskiej w niektórych obrazach Artystki pojawia się w postaci rezygnacji z form przedstawiających w obrazie na rzecz bliskości abstrakcji. Nie potrafię ocenić w sposób jednoznaczny, czy dążenie do uogólnienia stanowi kolejny etap, nowe otwarcie. Wiem natomiast, że obecność tych syntetycznych w formie przedstawień zestawiona z obrazami, w których Artystka deklaruje pewną przynależność do tradycji malarstwa przedstawiającego, uzupełniają wypowiedź Habilitantki wprowadzając do Jej twórczości nowy wymiar. Abstrakcyjne litografie, szkice malarskie i obrazy jawią się w prezentowanym cyklu malarskim niczym didaskalia w przedstawieniu teatralnym, ale podobnie jak w modernistycznym dramacie Wyspiańskiego, poboczność tego zapisu ulega przemianie stając się samodzielną, autonomiczną wypowiedzią. W warstwie malarskiego przekazu, elementy architektury we

wnętrzach, sprzęty i przedmioty, wprawdzie mają swoje jednoznacznie wyznaczone miejsca, to jawią się jako rekwizyty na tle barwnej akcji, a może wcale nie? Czytelna jest bowiem intencja Artystki, aby odbiorca odczuwał tymczasowość przyporządkowanego im miejsca, ulotność chwil i zdarzeń. Za chwilę pierwotny porządek zostanie zburzony, ktoś przestawi ten fotel, a poruszona podmuchem wiatru przesłona odkryje kolejną przestrzeń. Przestrzeń przekracza granice podziałów wyznaczonych architekturą wnętrza, płaszczyzny ścian kadrują obrazy, które wydaje się przechodzą dalej. Artystka dokonuje też zabiegu kadrowania wprost przez zawieszanie obrazów na ścianach malowanych wewnątrz. Punktuje istotne elementy kompozycji, a motywy wyodrębnione z całości zyskują nową skalę i nową wagę. Tematem kompozycji malarskich jest dom - pracownia i dom - azyl. Zarówno w jednej jak i drugiej przestrzeni narracja nie jest nachalna. To nie są bezduszne przestrzenie, czuje się w nich stałą obecność, pojawiają się więc pełne wyrazu przedmioty wobec subtelnie i szorstko malowanych, często przenikających się, ociekających, nachlapanych, zarysowanych, barwnych laserunków i płaszczyzn. Najbardziej przejmujące w tym malarstwie jest wyczucie dramatu, zatrzymanego ruchu, przerwanego gestu. Nic nie jest dosłowne, dopowiedziane. Jest cisza, która brzmi. Jest ruch, który zamarł. Jak w pamięci przesuwające się wspomnienia wydarzeń, które się stały, jak zapowiedź tego, co za chwilę... I znów zapadam się w miękkość fotela i zastygam w ciszy.

Trudno ukryć, że dużą przyjemność i satysfakcję sprawiło mi pochylenie się nad pracą habilitacyjną Pani doktor Edyty Sobieraj. Pełna jestem uznania dla przeprowadzonej pracy, o której wartości świadczą jakość i ilość dzieł przedstawionych w dokumentacji, jak również dla zrealizowania spójnej wizji, dla osiągnięcia poetyckiego piękna, przy lekkości, wdzięku, prostocie i naturalności. Znakomita większość tych prac olśniewa zarówno bogactwem kompozycji jak i umiarem przedstawień, formą obrazu, gdzie zarysowania i ekspresja gestu budują szczególny nastrój artystycznej kreacji.

Doświadczenie przestrzeni wystawienniczych dla prezentacji sztuki w ramach realizowanych przez Habilitantkę wystaw indywidualnych organizowanych na gruncie polskim i norweskim (odnoszę tę myśl do większości wystaw prezentowanych w dokumentacji), miało znaczący wpływ na działalność stricte artystyczną Habilitantki, ale również na kształt zrealizowanych wystaw i zbudowało szczególną relację wnętrze - obraz, a lata współpracy z galeriami w Norwegii, konfrontacja i bliskość relacji ze środowiskiem twórców norweskich, ale również częste obcowanie z chłodniejszym światłem i surowszym krajobrazem, zmieniły optykę Artystki, przekładając się na Jej twórczość.

Wspólny projekt Habilitantki i norweskiego fotografa Tronda Johana Andersena, oparty na dialogu, wymianie pozawerbalnej korespondencji w postaci zapytań i odpowiedzi, formułowanych komunikatów w języku medium fotografii i malarstwa został zwieńczony pokazem prac w Galerii Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, w 2019 roku pt. „Q&A” - Question and Answer. Ten rodzaj aktywności twórczej, gdzie bezpośrednią inspirację stanowiła praca innego artysty, którego fotograficzna wypowiedź oczekiwała odpowiedzi w formie malarskiego, czy rysunkowego przekazu, to podjęta przez Habilitantkę próba szczególnego dialogu z innym artystą, wymiana artystycznych komunikatów, z artystą działającym w sferze innego medium, zderzenie dwóch jakże różnych światów. Dynamika tej „milczącej rozmowy”, swoista korespondencja form, wymiana myśli, która przybierała często formę trawestacji, to interesujące doświadczenie, gdzie Artystka posługuje się odrębnym, sobie właściwym językiem wypowiedzi plastycznej, budując płaszczyznę interdyscyplinarnego porozumienia. To również ważne doświadczenie, które wynika z konfrontacji z inną postawą twórczą zarówno w sferze artystycznej wymiany myśli jak i w sferze umiejętności porozumiewania się w ramach różnych mediów, co przyczyniło się w sposób niewątpliwy do wypracowania nowego kształtu artykulacji malarskiej ekspresji w kontekście innej formy artystycznej kreacji. Osobliwe napięcie twórcze, które towarzyszy takiemu doświadczeniu, gdzie artyści są głęboko zaabsorbowani procesem formalnej analizy technicznych aspektów w swojej dziedzinie, rodzi postęp twórczy zarówno po jednej jak i drugiej stronie, a głęboki wgląd we własne rozstrzygnięcia artystyczne w kontekście dialogu z artystą przemawiającym językiem innej estetyki buduje doświadczenie, które polega na współtworzeniu i w efekcie czerpie z siebie wzajem. Takie rodzaje transgatunkowej współpracy są powszechnie znane w historii sztuki i ze wszech miar warte powtarzania.

Habilitantka prezentowała swoje prace na kilkudziesięciu wystawach zarówno indywidualnych jak i zbiorowych w Polsce i za granicą. Jest laureatką wielu nagród i wyróżnień, o których wspominałam na początku recenzji i z przyjemnością powtórzę, że Pani doktor Edyta Sobieraj jest również stypendystką Ministra Kultury i Sztuki, a Jej prace znajdują się w zbiorach Królowej Norwegii Sonji, Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i innych kolekcjach w kraju i za granicą. Na uwagę zasługuje również forma przekazanej dokumentacji habilitacyjnej autorstwa Pani doktor Edyty Sobieraj. Profesjonalnie przygotowane pod względem graficznym i wydawniczym katalogi malarstwa oraz materiały prezentujące dorobek Habilitantki urzekają urodą i starannością przygotowania stanowiąc w pełni domkniętą plastycznie oprawę dokumentacji. Pani doktor Edyta Sobieraj jest również czynnym członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków. Zawarte w

dokumentacji informacje na temat dorobku artystyczno-naukowego Pani doktor Edyty Sobieraj w pełni wypełniają wymagania stawiane przed Habilitantką w tym zakresie.

OCENA DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ ORAZ INNYCH OSIĄGNIĘĆ HABILITANTKI

Doktor Edyta Sobieraj jest wieloletnim, doświadczonym pracownikiem naukowo-dydaktycznym Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. To kolejne i ważne pole działania, na którym dobrze się odnajduje i realizuje, a z analizy dokumentacji Habilitantki wyłania się postać nie tylko interesującej artystki, ale również zaangażowanego w pracę dydaktyczną pedagoga. Przypomnę, że w 1997 roku Pani doktor Edyta Sobieraj została zatrudniona na stanowisku asystenta na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w Pracowni Malarstwa I roku prowadzonej przez prof. Adama Brinckena, od października 1998 roku pełniła funkcję asystenta w IV Pracowni Malarstwa kształcącej studentów Wydziału Malarstwa od II do V roku studiów. Od 2011 roku zatrudniona jest w Pracowni Malarstwa prof. Adama Brinckena na stanowisku adiunkta. Załączona dokumentacja prac studenckich, towarzyszący im opis założeń programowych i refleksja nad dydaktyką artystyczną pozwalają sądzić, że Pani adiunkt Edyta Sobieraj jest świetnym pedagogiem szukającym różnych form działania plastycznego, otwartym na indywidualność studentów. Zamieszczone w dokumentacji prace studenckie jednoznacznie ukazują rozbudzoną kreatywność i wymaganie rzetelności w opracowaniu malarskim. W tematach ćwiczeń, ich rozwinięciu, znać prowadzenie przez znakomitego dydaktyka i pedagoga. W pracach dyplomowych, które są szczególnie wymagającym dydaktycznie obszarem uzyskuje Habilitantka rezultaty na bardzo wysokim merytorycznie i formalnie poziomie. Do osiągnięć dydaktycznych napewno zaliczyć należy pełnienie przez doktor Edytę Sobieraj funkcji opiekuna tychże dyplomów magisterskich, organizację i prowadzenie studenckich plenerów malarskich w Zakopanem oraz kuratorstwo wystaw dyplomowych i końcoworocznych. Habilitantka prowadzi również przeglądy semestralne prac w Pracowni Malarstwa, organizuje warsztaty malarskie, wystawy poplenerowe i wspomniane już wcześniej wystawy końcoworoczne. Zawarte w dokumentacji informacje na temat dorobku dydaktycznego doktor Edyty Sobieraj w pełni wypełniają wymagania stawiane przed Habilitantem w tym zakresie.

Pani doktor Edyta Sobieraj między innymi pełniła również funkcję członka jury w II Ogólnopolskim Konkursie im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy w 2016 roku, jest uczestnikiem Międzynarodowych Sympozjów Artystycznych m. in. *Art Circle* w Brdzie, na Słowenii. Jest Autorką projektów badawczych, publikacji i monografii. Od 2018 roku pełni

funkcję promotora pomocniczego doktoratu Pani magister Magdaleny Rucińskiej zatrudnionej w Katedrze Sztuk Wizualnych UTP w Bydgoszczy pt. „*Wyniesione z domu. Tożsamość, pamięć i narracja w horyzoncie własnej twórczości*”.

Z załączonej dokumentacji wynika, że Pani doktor Edyta Sobieraj jest wartościowym wykładowcą, a Jej aktywność organizacyjna związana z funkcjonowaniem i promocją Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, jak również zaangażowanie w działania związane z popularyzowaniem sztuki oceniam wysoko.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się i przeanalizowaniu całości przedstawionej dokumentacji habilitacyjnej Pani doktor Edyty Sobieraj, uważam, że zaprezentowała Ona pracę, której zawartość zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym stanowi ważny element rozwoju dyscypliny naukowej oraz wnosi istotny wkład w rozwój dydaktyki artystycznej. Stwierdzam, że zaprezentowane dzieło habilitacyjne zatytułowane - Cykl 4 wystaw: „*Memorabilia*”, „*Zasłona*”, „*Przechowalnia*”, „*Q&A*”, dorobek artystyczno-naukowy i dydaktyczny Pani doktor Edyty Sobieraj spełnia wymagania artykułu 16 ust. z dn. 14 marca 2003 r. (z późn. zm.) ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

podpis recenzenta